

MTA VILÁGGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET

**ÖSSZEHASONLÍTÓ MONITORING JELENTÉS
A 2004-BEN AZ EURÓPAI UNIÓHOZ
CSATLAKOZOTT NYOLCAK
INTEGRÁCIÓS TELJESÍTMÉNYÉRŐL**

2007. SZEPTEMBER

CZ

EE

HU

LT

LV

PL

SI

SK

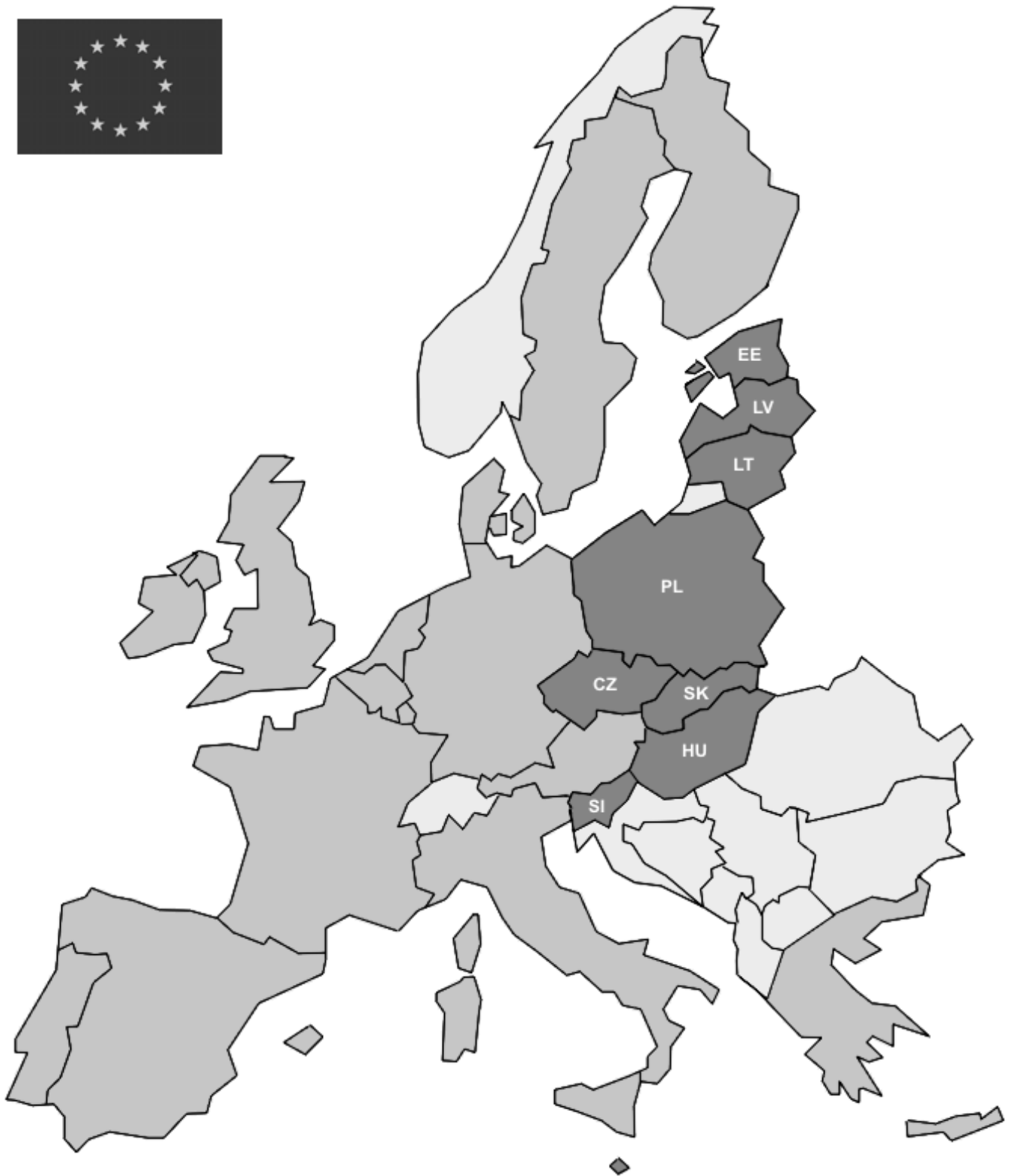
MTA VILÁGGAZDASÁGI KUTATÓINTÉZET

ÖSSZEHASONLÍTÓ MONITORING JELENTÉS A 2004-BEN AZ EURÓPAI UNIÓHOZ CSATLAKOZOTT NYOLCAK INTEGRÁCIÓS TELJESÍTMÉNYÉRŐL

Szerkesztette: Túry Gábor és Vida Krisztina

Budapest, 2007. szeptember

<http://www.vki.hu>

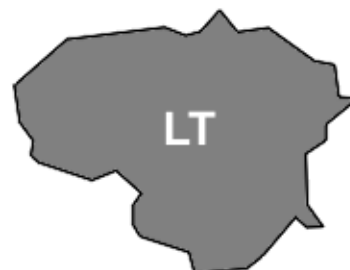

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető megjegyzések	5
Csehország	
<i>Túry Gábor</i>	6
Észtország	
<i>Szilágyi Judit</i>	13
Lengyelország	
<i>Wisniewski Anna</i>	20
Lettország	
<i>Meisel Sándor</i>	28
Litvánia	
<i>Weiner Csaba</i>	35
Magyarország	
<i>Lakatos Gábor</i>	43
Szlovákia	
<i>Túry Gábor</i>	51
Szlovénia	
<i>Bakács András</i>	57
Összefoglaló	
<i>Vida Krisztina</i>	64
A nyolc ország teljesítménye	71
A nyolc ország fontosabb adatai	74

LITVÁNIA

Terület:	65 300 km ²
Népesség:	3,4 millió fő
Főváros:	Vilnius
Hivatalos nyelv:	litván
Pénznem:	litas (LTL)
Köztársasági elnök:	Valdas Adamkus
Miniszterelnök:	Gediminas Kirkilas
EP képviselők száma:	13
Tanácsi szavazatok száma:	7
Bizottsági tag:	Dalia Grybauskaitė
Bizottsági tárca:	pénzügyi programozás és költségvetés
GDP/fő PPS (2006):	13 500 euró
GDP/fő EU25 = 100 %	56 %

POLITIKAI HELYZETKÉP

A 2004. októberi parlamenti választások után hatalomra került Brazauskas-kabinetnek még a ciklus felét sem sikerült kitöltenie. Mint emlékeztető, a balközép koalíció a Munkapárt, a Litván Szociáldemokrata Párt, az Új Szövetség (Szociálliberálisok), valamint a „Parasztok és Új Demokrácia” (2005 decemberétől „Paraszt Népi”) elnevezésű képviselőcsoportokból állt össze 2004 decemberében. Utóbbi frakció gerince a Paraszt- és Új Demokrácia Pártok Szövetsége (2006 februárjától Litván Paraszt Népi Szövetség) volt, ám ide tartozott a Litvániai Lengyel Választási Akció két képviselője is.

A kormánysszövetség azonban nem bizonyult stabilnak. A 2005-ös évet a litván kormánzatnak még néhány minisztercserével sikerült átvészelnie, ám 2006 tavaszára az egyre erősödő koalíciós feszültségek miatt a helyzet tarthatatlanná vált. A kormány végül 2006. május 31-én összeomlott, miután a kormánykoalícióba legnehezebben beilleszkedő Munkapárt visszahívta 5 miniszterét, illetve kilépett a koalícióból, és a kabinet kétpártira zsugorodott. A lépést az államfő május 30-i bejelentése előzte meg, amelyben kifejezte, hogy elvesztette bizalmát a Munkapárt által delegált két miniszterben is, mindkettőjüket korrupcióval vádolva. Végül Algirdas Mykolas Brazauskas kormányfő június 1-jén lemondott.

A litván politikai helyzet a három hónapos válságot követően 2006 júliusában stabilizálódott: megalakult a Litván Szociáldemokrata Párt, a Polgári Demokrácia, a – vilniusi polgármester és pártelnök, Artūras Zuokas körüli 2005-ös megvesztegetési botrány következtében megfogyatkozott „csonka” – Liberális és Centrumszövetség, továbbá a Litván Paraszt Népi Szövetség négy párti kisebbségi kormánykoalíciója, amely 1990 óta immár a 14. formáció. Az ellen-

zék közül a konzervatív Haza Szövetsége támogatja a koalíciót. A tizenhárom szaktárca négy kivétellel új vezetőt kapott. Eddig egyetlen minisztercserére volt szükség: a pénzügyminiszeri posztot megöröklő Balčytis 2007. március végén adta be lemondását fia uniós pályázattal kapcsolatos botránya miatt.

A korrupció, a különböző tisztességtelen ügyletek továbbra sem tűntek el a litván mindennapokból. Ennek megfelelően a 2005-ös évhez hasonlóan 2006-ban is 4,8 pontos korrupciós indexet kapott Litvánia a Transparency International szokásos éves felmérésében, ahol a skála 1-es értéke a totálisan korrupt, a 10-es pedig a teljesen tiszta közéletet jelzi.

Az új kormány megalakulását követő időszakban további három fontos esemény emelhető ki: a nemzetbiztonsági hivatallal kapcsolatos vizsgálat, a „KGB-törvény” módosítása, illetve az ellene irányuló elnöki vétó, valamint a 2007. február 25-én lezajlott helyhatósági választás.

Utóbbin mindössze 41,3 százalékos részvétel mellett a legtöbb mandátumot a Litván Szociáldemokrata Párt szerezte, amely a 60 helyi tanácsban betöltendő összesen 1550 helyből 302-t, azaz közel 20 százalékos részesedést jelentett. Vagyis a szociáldemokraták megőrizték vezető szerepüket az önkormányzatokban, jóllehet a korábbihoz képest pontosan 30 helyet vesztek. A Haza Szövetsége 256, a Liberális és Centrumszövetség 182, a – korábbi Liberális Demokrata Párt, 2006 májusától – Rend és Igazságosság (Liberális Demokraták) 181, a Litván Paraszt Népi Szövetség 141, a Munkapárt 111, az Új Szövetség (Szociálliberálisok) 97, a Litván Kereszténydemokraták 95, a Litvániai Lengyel Választási Akció 53, a – Liberális és Centrumszövetségből kivált – Litván Köztársaság Liberális Mozgalma pedig 51 mandátumot gyűjtött be. A maradék 81 helyen 10 különböző párt, illetve választási koalíció osztozott. Az oroszországi száműzetésben élő Viktor Uspaskich, valamint a Rend és Igazságosság elnöke, Rolandas Paksas – az első európai államfő, akit alkotmányos vádeljárás keretében mozdítottak el hivatalából – szintén mandátumot szerzett a helyi választásokon. Jóllehet Paksas nem lett Vilnius polgármestere. (A polgármestereket Litvániában nem közvetlenül választják.)

Bár a kormányzat, illetve a törvényhozás minden várakozást felülmúlóan működik, a politikai helyzet törekeny a Haza Szövetsége és a Litván Szociáldemokrata Párt között régóta fennálló feszültség miatt. Ez mutatkozott meg a litván nemzetbiztonsági hivatal (VSD) és vezetője, Arvydas Pocius elleni vizsgálatot követően. A parlament még 2006. december 19-én fogadta el a Nemzetbiztonsági és Védelmi Bizottság jelentését, amely arra a következtetésre jutott, hogy a VSD vezetésének és személyesen Pociusnak kell felelősséget vállalnia az intézmény működési gondjaiért. A bizottság továbbá úgy találta, hogy Pocius alkalmatlan a hivatal munkájának megfelelő megszervezésére és vezetésére. Az államelnök ezt követően közölte, hogy Pocius a jövőben nem számíthat a parlament támogatására, de bírálta a parlamenti bizottság munkáját is, felületességgel vádolva azt. Pocius 2006. december 22-én beadta lemondását a köztársasági elnöknek. Adamkus Pocius felmentését kérte, de nagy meglepetésre a parlament március 15-én elutasította az elnöki határozatot. Az eredményt a tartózkodók döntötték el. A szavazást nagymértékben befolyásolta Pocius parlamenthez intézett, meglepő információkat tartalmazó beszéde. Azt állította például, hogy Algimantas Matulevičius, a Nemzetbiztonsági és Védelmi Bizottság elnöke együttműködött a KGB-vel. (A Lusztációs Bizottság egy héttel később bejelentette, hogy nincs elégséges bizonyíték, amely alátámasztaná a vádat.)

Ami a lusztációs folyamatot illeti, az elnök 2007. április 27-én megvétózta a „KGB-törvényként” közismert jogszabály módosítását, amely a szovjet állambiztonság volt törzsállományú alkalmazottain túl a tartalékosokat is eltiltaná bizonyos közszolgálati és egyéb, nemzetbiztonsági szempontból fontosnak tekintett állásoktól. Az Emberi Jogok Európai Bíróságánál 2004-ben és 2005-ben már pert veszített Litvánia az 1999-től hatályos törvény miatt (amely

1999-től számítva 10 évig azt is megtiltotta, hogy az érintettek a magánszektorban bizonyos munkaköröket betöltsenek), így nem meglepő az elnök félelme az emberi jogi normákba való ütközéstől. A módosítást bírálók szerint a törvényt most konkrét személyekre, nevezetesen Pociusra és a korábbi külügyminiszterre, Antanas Valionis parlamenti képviselőre szabták. 2005 elején került nyilvánosságra – jóllehet az állam első számú vezetői tudták –, hogy mindketten tartalékos tisztek voltak. Ha a parlament kétharmada mégis elfogadja a módosításokat, akkor hatályossá válik.

GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HELYZETKÉP

A litván GDP a 2005-ös 7,6 százalék után 2006-ban 7,5 százalékkal bővült, vagyis az EU25, illetve a Nyolcak közül csak Lettország, Észtország és Szlovákia növekedett ennél dinamikusabban. A 2006 decemberében aktualizált, 2006–2009-re vonatkozó litván konvergenciaprogram 2007-re 6,3, 2008-ra 5,3, míg 2009-re 4,5 százalékos GDP növekedést rögzített, ugyanakkor a litván pénzügyminisztérium 2007. március közepén a 2007-es reálnövekedést már 7,2 százalékra korrigálta. Az adatok szerint az egy főre jutó vásárlóerő-paritáson mért litván GDP 2006-ban az EU25 átlagának 55,8 százalékáig jutott, míg 2005-ben 52 százalékon állt. Következésképpen a Nyolcak közül továbbra is csak Lengyelország és Lettország áll rosszabbul ezen a téren.

A mezőgazdasági termelés több mint 10 százalékkal csökkent 2005-höz képest, ennél rosszabb teljesítményre csak 1999-ben volt példa. Bár a mezőgazdaságban, illetve a vad- és erdőgazdálkodásban dolgozók száma tovább zsugorodott 2006-ban – csaknem 10 százalékkal –, a szektorban foglalkoztatottak aránya így is igen magas, 12,3 százalék. Az ipari termelésre és az exportra negatív hatással voltak 2006 második felében a Mažeikių Nafta olajtársaság körüli problémák. Ennek ellenére az ipari termelés a 2005-ös 7,1 százalékkal szemben 2006-ban 7,3 százalékkal bővült. Az áruk és szolgáltatások importja, illetve exportja egyaránt 15,4 százalékkal emelkedett 2006-ban.

A GDP szerkezete 2005-höz képest a belföldi felhasználás javára, illetve a nettó export rovására változott. A háztartások fogyasztási kiadásai 13,5, a kormányzaté 7,3 százalékkal nőttek 2006-ban, a bruttó állóeszköz-felhalmozás növekedési üteme pedig 11,9 százalék volt. A jármű- és üzemanyag-eladások nélkül mért kiskereskedelmi áruforgalom viszont a 2005. évi 12,9 százalékot követően 2006-ban csak 7,0 százalékkal emelkedett.

A litván gazdaság a túlfűtöttség jeleit hordozza magán, ezek: a növekvő infláció, a magas folyó fizetésimérleg-hiány, a szűk munkaerőpiac, a gyorsan növekvő bérek és az erőteljes hitelkiáramlás.

Komoly változások következtek be a litván munkaerőpiacon a 2004-es uniós csatlakozás óta. Míg 2003-ban és 2004-ben a Nyolcak közül Lengyelország és Szlovákia után Litvániában volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta (rendre 12,4 és 11,4%), addig 2006-ban a litván arány (5,6%) már a legalacsonyabbnak számított a régióban. Az egy éven túli munkanélküliek száma 2006-ban csaknem megfeleződött, a legfiatalabb (15 és 24 év közötti) korosztály körében az állástalanok aránya pedig 15,7-ről 9,8 százalékra mérséklődött. A munkanélküliek száma átlagosan 43,6 ezerrel csökkent 2006-ban (így az állástalanok tábora 89,3 ezerre szűkült). Ezzel szemben 2006-ban átlag 25 ezerrel volt csak magasabb a foglalkoztatottak száma, mint 2005-ben (amely így elérte a másfél milliót). A litván pénzügyminisztérium 2010-re 5,1 százalékos munkanélküliségi rátát vár, a további apadást részben a növekvő foglalkoztatottsággal,

részben viszont a gazdaságilag aktívak, vagyis a munkaerőpiacon jelen lévő munkanélküliek és a foglalkoztatottak együttes számának csökkenésével magyarázza.

A munkaerő-állomány szűkülésében markáns szerepet játszik az emigráció. A hivatalosan regisztrált kivándorlók száma 2001 és 2005 között 56,1 ezer fő volt (2004–2005-ben 30,7 ezer fő), míg a nem regisztrált emigránsoké 69,8 ezer. (1990 és 2005 között összesen 404 ezren hagyták el az országot.) 2001–2005-ben a legtöbb nem regisztrált kivándorló az Egyesült Királyságot (32,5%), Írországot (24,6%), Németországot (12,4%), az Egyesült Államokat (7,0%) és Spanyolországot (5,7%) választotta. A kivándorlók 83,1 százaléka munkavállalási célból hagyta el Litvániát.

A kivándorlás problematikájának súlyosságát mutatja, hogy a kormány 2007. április végén stratégiatervezetet fogadott el a gazdasági migráció szabályozásáról. A személyi jövedelemadó csökkentése szintén kedvező lépésként értékelhető.

A folyó fizetésimérleg szerint az egy évnél hosszabb ideig külföldön dolgozók 2006-ban 295 millió eurónak megfelelő összeget utaltak haza. Ez folyó áron 17,7 százalékkal több, mint a 2005-ös érték és 10,1-szerese a 2003. évinek. Az egy évnél rövidebb ideig külföldön alkalmazottak díjazása 2006-ban 196 millió eurót tett ki, amely 8,3 százalékkal haladja meg a 2005-ös értéket és 2,7-szer magasabb a 2003. évinél.

FELKÉSZÜLÉS A GAZDASÁGI ÉS MONETÁRIS UNIÓRA

Litvánia harmadik uniós évének legfontosabb momentuma volt az euró bevezetésének megkezdése. Noha Litvánia az államháztartási hiány, az államadósság és a hosszú távú kamatlábak terén jobban teljesített, mint Szlovénia, képtelen volt a fogyasztói árindexet a kritériumnak megfelelő szinten tartani.

Az államháztartás GDP-hez viszonyított hiánya a 2005-ös évi 0,5 százalék után mindössze 0,3 százalék volt 2006-ban, miközben még a kormányzat által 2006 decemberében elfogadott konvergenciaprogramban is 1,2 százalék szerepelt. Az államháztartás bevételei a tervezett szintet 7,7 százalékkal haladták meg 2006-ban, ha az uniós támogatásokat nem vesszük figyelembe. Amennyiben viszont a remélt EU-s forrásokat is beleszámítjuk, akkor csak 0,3 százalékkal. A konvergenciaprogramban 2007-re a GDP 0,4 százalékának megfelelő bevételt várnak az adóbegyűjtés javulásából. A közpénzügyek fegyelmezett és felelős vitele érdekében a kormányon lévő parlamenti frakciók egyezményt írtak alá 2006 decemberében.

Az államadósság – az államháztartáshoz hasonlóan – szintén nem okoz problémát Litvánia esetében. Ennek GDP-hez mért aránya ugyanis 2006 végén 18,2 százalékot tett ki az egy évvel korábbi 18,6 százalékkal szemben. A két fiskális kritériumot tehát Litvánia könnyedén teljesíti, várhatóan hosszú távon is.

Visszatérve az euróbevezetés szempontjából legnagyobb problémára, az inflációra, 2006 márciusában a 12 havi átlagos HICP-infláció Litvániában csak egy hajszálnyival haladta meg a referenciaértéket. Ugyanakkor azt is meg kell jegyezni, hogy a pénzromlás üteme már korábban, így például februárban is magasabb volt a küszöbértéknél, ám a fogyasztói árindex további növekedésére lehetett számítani. Az aggodalom jogossága rövid időn belül beigazolódott: Litvánia hónapról hónapra távolodott a maastrichti küszöbértéktől, és 2007 márciusában már 4,0 százalékos volt az árdrágulás mértéke.

Nem elhanyagolható inflációs nyomást jelent az üzemanyagok, a dohánytermékek és az alkohol jövedéki adójának harmonizálása az uniós szinttel. A pénzügyminisztérium a földgáz-, a kőolaj- és az élelmiszerárak, valamint a jövedéki adó növekedését figyelembe véve 2007. április végén úgy vélte, hogy az infláció 2007-ben 4,3, 2008-ban 3,9, 2009-ben 3,1, 2010-ben 3 százalékot fog elérni. A 2006. decemberi felzárkózási programban Litvánia 2007-re még 4,7, 2008-ra pedig 3,4 százalékos árdrágulást feltételezett. Akkor ugyanis úgy volt, hogy a földgáz ára 2007 januárjától 35 százalékkal nő, ám ezt a lépést 2006. december végén fél évvel elhalasztották.

2007. március végén Gediminas Kirkilas miniszterelnök és a pénzügyi programozásért, illetve költségvetésért felelős európai biztos, Dalia Grybauskaitė (korábbi litván pénzügyminiszter) között heves vita bontakozott ki, miután az EU-biztos szerint a jelenlegi kormányzat nem tesz semmit az infláció leküzdése érdekében. A kormány, bár nem rögzítette céldátumként, a 2010-es euróátvételt szeretné megvalósítani. Ezt szolgálja a kabinet által 2007. március közepén elfogadott középtávú árstabilitási stratégia is. Dalia Grybauskaitė szerint viszont a stratégiában megfogalmazott lépéseket – a fiskális szigort, a költségvetési hiány lefaragását, a közműárak (villany, fűtés, gáz, víz) indokolatlan mértékű emelkedésének megakadályozását, a termelékenységhez nem igazodó bérnövekedés, valamint a hitelfelvételt ösztönző megalapozatlan várakozások korlátozását – már két éve meg kellett volna tenni. A biztos a 2010-es csatlakozást nem tekinti realistikusnak – jöllehet erről hivatalosan nem is értesítette Litvánia a Bizottságot –, továbbá úgy véli, a jelenlegi politika az infláció növelésének irányába hat. Reinoldijus Šarkinas, a litván jegybank igazgatóságának elnöke 4,2 százalékos inflációt vár 2007-re, és még korainak tartja arról beszélni, hogy biztosan lesz vagy nem 2010-ben euró. A hivatalos megnyilatkozások, így a központi bank szakértői részéről is, igen óvatossá.

A litván RAIT nevű közvéleménykutató cég felmérése szerint 2007 márciusában a népesség 59 százaléka támogatta az euró bevezetését, 5,2 százalékkal többen, mint 2006. szeptemberi felvételük során. Az ellenzők részaránya 42-ről 36 százalékra csökkent.

KÜLGAZDASÁGI EGYENSÚLY, ENERGIAÜGYEK

2006-ban tovább romlottak Litvánia külgazdasági pozíciói. A kétszámjegyű folyó fizetésimérleg-hiány további növekedéséért a GDP-hez viszonyítva immár 17,5 százalékos külkereskedelmi passzívum volt a felelős: csak az árukereskedelmi deficit 40,1 százalékkal nőtt 2005-höz képest. Jöllehet mind az import, mind az export bővülési üteme 2006-ban kisebb volt, mint 2005-ben. Az árubehozatal a 2005-ös 26,9 százalék után 2006-ban 18,4 százalékkal nőtt, míg a kivitel a 2005-ben mért 26,1 százalékos dinamikát követően 2006-ban 22,8 százalékos növekedést mutatott (folyó áron, euróban számolva).

A litván importban az EU25 részesedése 2006-ban (59,3-ről 62,4 százalékra) nőtt, Oroszországgé csökkent (27,8-ről 24,4 százalékra). Az exportban épp fordítva történt: az Unióba irányuló kivitel súlya 2005-höz képest (65,4-ről 63,1 százalékra) mérséklődött, míg az orosz piacot célzó (10,4-ről 12,8 százalékra) emelkedett. 2006-ban Oroszország után az export legfőbb célszalai Lettország (11,1%), Németország (8,7%) és Észtország (6,5%) voltak. A legjelentősebb importpartnereknek az orosz felet követően Németország (14,8%), Lengyelország (9,6%) és Lettország (4,8%) bizonyultak 2006-ban. Az importtal kapcsolatban megemlítendő, hogy Litvánia az összes importföldgázt Oroszországtól, pontosabban a Gazpromtól szerzi be. 2006-ban a földgázbehozatal az összimport 19,8 százalékát adta, egy évvel korábban ez az arány 17,1 százalék volt. (Ismeretes, hogy a balti államok a közelmúltig jóval olcsóbban jutottak az orosz földgázhoz, mint más közép- és kelet-európai, vagy éppen

nyugat-európai országok, és jelenleg Oroszország határozott lépéseket tesz a kegyelmi állapot felszámolására.)

Ahogy a litván ipari termelésben, illetve a bruttó hazai termékben, úgy a külkereskedelem alakulásában is tevékeny szerepet játszik a Baltikum egyetlen olajfinomítóját magába foglaló Mažeikių Nafta olajtársaság teljesítménye. A cég új tulajdonoshoz került 2006-ban. Bár úgy tűnt, hogy nehéz lesz kihagyni az orosz felet az adásvételből, mindez mégis megtörtént: az új tulajdonos a lengyel PKN Orlen. A Mažeikių Nafta kérői között sorakozott fel egyébként az orosz LUKoil, az amerikai ConocoPhillips, az orosz–brit TNK–BP és a kazah KazMunajGaz is. De talán ennél is fontosabb, hogy Moszkvában azt remélték, a létesítmény a Rosznyefty vagy a Gazpromé lehet.

2006. július végén, nem sokkal a PKN Orlen pozíciószerzésének nyilvánvalóvá válása után leállt a nyersolajszállítás Oroszországból a Barátság-1 olajvezetéken, mert megsérült a Litvániába tartó cső. Az olajexportot az orosz fél azóta sem indította újra.

Az orosz természeti erőforrások minisztériuma a csapelzárást követően arról tájékoztott, hogy a vezetékek kijavítása vagy új szakasz építése akár egy évet is igénybe vehet. Az oroszországi nyersolajvezetékek felett diszponáló Transznyefty vezetője azt hangsúlyozta, hogy a 30 éves használatra tervezett vezetékek már 42 évesek, a csövet pedig ma már tiltólistán lévő anyagokból készítették. Az elkövetkező hónapokban különböző időpontok láttak napvilágot az újbóli ellátás lehetséges időpontjáról, de a szállítások jövője továbbra is bizonytalan (ráadásul a szerencse is elszegődött a Mažeikių Nafta mellől: 2006 októberében tűz pusztított az olajfinomítóban.)

A lépést sokak – a litvánokkal az élen – megtorlásként értékeli, hiszen lemaradtak az oroszok a Mažeikių Naftáról. A kiesést pótolandó kisebb mennyiségben Venezuelából is importált nyersolajat Litvánia 2006-ban (hiszen a tenger felől a társasághoz tartozó bűtingei olajterminál tudja fogadni az olajszállítmányokat és ellátni a finomítót).

Mindazonáltal a legfőbb litván exportcikkek továbbra is a kőolajszármazékok, amelyek – a 2005-ös 24,7 százalékkal szemben – 2006-ban a litván kivitel 22,1 százalékát képviselték. A kőolajtermék-export mennyiségben mérve 7,9 százalékkal csökkent 2006-ban, jóllehet az ár-emelkedés folytán a kivitel értéke 5,9 százalékkal nőtt. Az olajfinomító becslése szerint 2007-ben várhatóan 22 százalékkal kevesebb nyersolajat fog feldolgozni, mint 2006-ban.

A litván külügyminisztérium helyettes államtitkára még 2006 augusztusában retorzióval fenyegette meg Oroszországot. Nevezetesen, hogy Litvánia lezárja a Kalinyingrádba vezető vasútvonalat, hiszen igen időszerű annak is a javítása. Természetesen ez nem következett be. Végül a litvánok azzal fenyegetőztek, hogy ha nem rendeződik a kérdés, akkor – a lengyelekhez hasonlóan, akiknek változatlanul állategészségügyi vitájuk van Moszkvával – megakadályozzák az Európai Unió és Oroszország közötti, 2007-ben lejáró partnerségi és együttműködési megállapodás helyébe lépő keretegyezményről szóló tárgyalások megkezdését. Az Európai Bizottság elnöke így kénytelen volt megígérni 2007. március elején (miután hosszú hónapokig kitért előle), hogy a május közepi orosz–EU csúcstalálkozón képviseli a litván érdekeket.

Bár a legjelentősebb konfliktusforrásnak az olajvezeték-elzárás bizonyult, az amúgy sem felhőtlen litván–orosz kapcsolatokat a 2006–2007-es év több ponton is megterhelte. Így Litvánia többször hangot adott az Északi Áramlat elnevezésű, Balti-tenger alatt lefektetendő – a balti országokat, valamint Lengyelországot kikerülő, és ezzel geopolitikai, továbbá gazdasági érdekeket sértő – német–orosz gázvezetékekkel szembeni ellenérzésének is, környezetvédelmi okokra hivatkozva. A vezetékről azonban biztosan nem mondanak le az oroszok, viszont új

nyomvonalat keresnek. Szintén nem tett jót a kétoldalú kapcsolatoknak a litván honatyák 2007. januári Oroszországgal szemben támasztott igen abszurd követelése. Egy parlamenti határozatban ugyanis arra kérték Oroszországot, hogy térítse meg a szovjet megszállás idején keletkezett anyagi károkat. Ennek összege Vilnius szerint 24 milliárd eurónak felel meg. Végül megemlíthető, hogy 2006 októberében kémkedés vádjával kiutasítottak egy orosz diplomatát Litvániából.

A Mažeikių Nafta felvásárlásával Lengyelország a legnagyobb külföldi beruházóvá lépett elő: a 2006 eleji 1,6 százalékról egy év alatt 22,6 százalékra növelte részesedését a Litvániában megvalósult külföldi közvetlen tőkebefektetések állományából. Utóbbi 2007. január 1-jén meghaladta a 8,3 milliárd eurót, ami mintegy 20 százalékkal több, mint az egy évvel korábbi érték. A 2006. január 1-jén még 24,6 százalékkal vezető Oroszország 2007 elején a maga 6,3 százalékaival már csak a hatodik helyen állt. További fontos befektető még a korábbi évhez hasonlóan Dánia (15,3%), Svédország (10,6%), Németország (9,9%), Finnország (6,7%) és Észtország (5,9%). Az összes FDI majdnem 40 százaléka a feldolgozóiparban összpontosul, annak közel negyede pedig a kőolaj-feldolgozáshoz és a vegyi anyagok gyártásához kötődik.

Lengyelország 2006-ban – minekutána a legtöbb litván befektetés Lengyelországban és Lettországból realizálódott – felzárkózott a litván közvetlen beruházási tőke főbb célszalai közé is. Részesedése a 901 millió eurós – 2006-ban csaknem másfélszeresére nőtt – kihelyezett litván FDI-állományból 2007. január 1-jén 11,3 százalékot tett ki, szemben a 2006 eleji 2,8 százalékkal. A legjelentősebb fogadó országok Lettország (36,2%), Oroszország (13,8%) – azon belül természetesen Kalinyingrád megye (7,6%) –, Ukrajna (8,6%) és Észtország (6,7%).

INTEGRÁCIÓS TELJESÍTMÉNY

Az elmúlt évben Litvániában alapvetően négy uniós kérdés állt a figyelem homlokterében: az euró mielőbbi bevezetése, a schengeni övezethez való 2007-es csatlakozás, az uniós források abszorpciója és az energetika (a Mažeikių Nafta olajtársaságon túl a bezárásra váró és a tervezett atomerőmű sorsa).

A schengeni határőrizeti rendszerhez történő csatlakozás kiemelten fontos a litván vezetés számára. A litván köztársasági elnök szerint az euróátvétel megghiúsulása után egy következő kudarc különösen negatívan hatna az ország nemzetközi megítélésére, a gazdaság fejlődésére és a migrációra is. Ezért, amikor az Európai Bizottság közölte, hogy az új schengeni információs rendszer (SIS II) nem készül el időre, és eltolódik az övezet tervezett 2007-es bővítése, Litvánia csalódottságának adott hangot. Többen inkább politikai, mint technikai indíttatásúnak ítélték a késlekedést. Ennél fogva a portugál javaslatot, miszerint a schengeni információs rendszer első generációjának (SIS I) továbbfejlesztésével (SIS I+) elkerülhető a csúszás, Vilnius kifejezetten üdvözölte. Litvánia (a Nyolcak csoportjának többi tagjához hasonlóan) 2007. március végén Lisszabonban vehette át a portugál Idegenrendészeti és Határőrizeti Szolgálat (SEF), valamint a portugáliai székhelyű Critical Software informatikai társaság együttműködésével kifejlesztett „SIS One 4 All” elnevezésű rendszer szoftvereit.

Ugyancsak némi uniós vigasz lehet a sikertelen euróbevezetés után Vilnius számára az a 2006 végi döntés, amely szerint a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete Litvániában kap helyet. Litvánia a második új tagállam, amely uniós ügynökségnek adhat otthont. Az első Lengyelország volt: a külső határőrizeti ügynökségnek, a FRONTEX-nek Varsó a székhelye.

Szintén a pozitívumok közé sorolható, hogy továbbra is Litvánia az EU25 (illetve az EU27) éltanulója az uniós jog átvétele területén. A 2007 júliusi állapot szerint a kötelező irányelvek 99,76 százalékát ültette át hivatalosan a nemzeti jogrendjébe, és a tagság harmadik évében csupán két esetben került az Európai Bíróság elé (ami Lettország mellett a legjobb teljesítmény).

Ami azonban az uniós pénzeket illeti, Litvánia nem büszkélkedhet gyors abszorpcióval. 2006 végéig összesen 1924 szerződést írtak alá 690 millió euró értékben, amelyből 474 millió euró a közösségi hozzájárulás. Ez azt jelenti, hogy a hároméves uniós keret mindössze 53 százalékát kötötték le. 2006. december 31-ig pedig a 2004-2006 között lehívható összegnek csupán 36,2 százalékát sikerült felszívni.

A litván pénzügyminisztérium a gyenge teljesítményt 2006 októberében még azzal védte, hogy a szerződések aláírását és a tényleges kifizetéseket nem szabad összekeverni: 2006 végéig csak lekötni kell az uniós forrásokat, a kifizetések teljesítésére 2008 végéig van idő. A pénzügyi tervezésért és költségvetésért felelős európai uniós biztos 2006 őszén kiemelte, hogy egyszerűsíteni kell a Strukturális Alapokból érkező támogatások adminisztrációját, a bürokratikus eljárásokon. Dalia Grybauskaitė 2007 márciusában pedig arra figyelmeztette Litvániát, hogy ha nem gyorsítja fel az uniós források abszorpcióját 2007-ben, akkor 2008 tavaszán vissza kell fizetni bizonyos felhasználatlanul maradt támogatásokat.

2007 és 2013 között Litvánia 6,775 milliárd euró uniós támogatáshoz juthat. A litván nemzeti stratégiai referenciakeretet (NSRF) az Európai Bizottság 2007. április végén fogadta el. A négy operatív programot várhatóan 2007 második felében hagyják jóvá. A szóban forgó összeg 45,7 százaléka a gazdasági növekedésre, 39,1 százaléka a kohézió támogatására, 13,8 százaléka a humán erőforrás fejlesztésére, 1,4 százaléka pedig a technikai segítségnyújtásra irányul. Az előbbi két operatív programhoz az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (50,8%) és a Kohéziós Alapból (34,0%), utóbbiakhoz az Európai Szociális Alapból (15,2%) érkeznek a támogatások.

Az Eurobarometer felmérése szerint 2006 őszén a litvánok 62 százaléka gondolta azt, hogy az EU-tagság jó dolog, amely a lengyellel megegyező, a Nyolcak közül pedig a legmagasabb arány. Egy évvel korábban a megkérdezettek 57, míg 2004 szeptemberében 69 százalékuk vélte pozitívnak a tagságot.

ÖSSZEGZÉS

A háromhavi politikai válságot követően 2006 júliusában kisebbségi kormány alakult Litvániában. A törvényhozás eddig a várakozásokat felülmúlóan működött, noha a politikai helyzet törekenysége folyamatosan érződik, és nem történt látványos előrelépés a korrupció letörését illetően sem. A litván gazdasági növekedés motorja változatlanul a belső kereslet. Az élénk magánfogyasztás mellett a növekvő munkaerő-kereslet és a nagymértékű emigráció következtében a munkanélküliségi ráta mélypontra került. A gazdasági növekedés az EU-csatlakozás óta folyamatosan 7 százalék fölött van, miközben a makrogazdasági mutatók többsége is kedvezően alakul. Az integráció szempontjából kudarcként említhető ugyanakkor az euróbevezetés elhalasztása, illetve az egyelőre alacsony abszorpciós kapacitás, ám mindezek ellenére a litvánok 77 százaléka – ami az írek után a legmagasabb arány az EU25-ben – gondolta úgy 2006 őszén, hogy az ország profitált a csatlakozásból.